

Asia: VN/1660/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta luonnonsuojeluasetukseksi (valtioneuvoston asetus) - ruotsinkielinen käännös lisätty

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

5 §: Suojellut luontotyypit

Suojeltujen luontotyyppien kuvaukset ovat yleisesti ottaen hyvin väljiä, etenkin kun moniin luontotyyppihin voidaan jatkossa rajata mukaan myös niiden välittömässä lähiympäristössä sijaitsevat luontaisesti kehittyvät tai ennallistamiskelpoiset osat. Luontotyyppikuvausten väljyys ja perustelumuistiossa mainittu pyrkimys laaja-alaisiin ekologisiin kokonaisuuksiin muuttavat luontotyyppisuojelelun luonnetta verrattuna vanhan lain mukaisiin varsin pienialaisiin luontotyyppihin. Vaikka suojelelun merkittävyys tulee varmasti kasvamaan, luontotyyppisuojelelun laajentaminen tulee muuttamaan laajasti hyväksytyin vapaaehtoisen suojelelun henkeä.

ELY-keskus katsoo, että perustelumuistiossa tulisi tuoda selkeämmin esiin, mihin luontotyyppien suojelelulla pyritään ja minkälaista harkintavaltaa ELY-keskus voi kohteiden valinnassa ja rajauksessa käyttää: onko tarkoitus kohdentaa suojelelun vain edustavampiin kohteisiin vai tuleeko kaikki kriteerit täyttävät kohteet suojelelun? Väljät kriteerit voivat johtaa hankaliin tilanteisiin maankäyttöpaineiden vuoksi, ja myös maanomistajien tasavertainen kohtelu on vaikeampaa.

ELY-keskus toivoo tarkennuksia luontotyyppien kuvauksiin erityisesti jalopuumetsiköiden luontaisesti syntymisen osalta (tästä tarkemmin jäljempänä). Lisäksi harjumetsien valorinteiden kuvauksessa ei ole juurikaan otettu kantaa luontotyyppien puustoon: luontotyyppien rajaamista selkeyttäisivät kuvaukset puuston rakenteesta, iästä tai kehitysluokasta. Lisäksi rajaamisen tueksi tulisi mahdollisimman pikaisesti laatia maastotyö- ja tulkintaohje.

Perustelumuiotiossa on lueteltu luontotyyppien ominaispiirteitä heikentäviä toimenpiteitä. Esimerkiksi jalopuumetsiköiden, pähkinäpensaikkojen ja harjumetsien valorinteiden osalta tällaisiksi on katsottu mm. metsätaloustoimenpiteet. Oikein toteutettuina metsätaloustoimenpiteet voidaan kuitenkin yhdistää luontotyyppin hoitoon ja siten parantaa luontotyyppin tilaa. Esimerkiksi Uudellamaalla metsätalousalueilla sijaitsevat pähkinäpensaslehdot ovat monin paikoin edustavampia kuin suojeltuina luontotyyppinä rajatut pähkinäpensaslehdot, joissa hoitotoimia ei ole tehty. Metsätaloustoimia näillä tietyillä luontotyypeillä ei tulisi kategorisesti luokitella luontotyyppin ominaispiirteitä heikentäviksi ja siten kielletyiksi. Toisaalta hoitoa vaativissa luontotyyppikohteissa ongelmaksi voi tulla maanomistajan kielteinen suhtautuminen hoitotoimiin, jolloin luontotyyppin suojelu voi itse asiassa johtaa huonompaan lopputulokseen kuin luontotyyppin rajaamista jättäminen.

5 §:n 2 kohta: Jalopuumetsiköt

Luonnonsuojeluasetusluonnoksen 5 §:n 2 kohdan osalta tulee täsmentää jalopuumetsiköiden luontaisesti syntyneen määritelmiä. Uudellamaalla ja erityisesti pääkaupunkiseudulla esiintyy runsaasti sekundäärisiä kaupunkimetsänhoidon ja/tai muun kulttuurivaikutuksen seurauksena syntyneitä vaahteravaltaisia sekametsiä, joissa asetuksen runkolukukriteeri vaahteran osalta täyttyy selvästi. Tällaiset sekundääriset vaahterikot eivät siis ole välittömästi istutusperäisiä, vaan niiden alkuperä on istutettujen vaahteroiden siementaimissa; toisin sanoen ne ovat syntyneet luontaisen biologisen prosessin tuloksena.

Vaahtera on ollut suosittu puisto- ja katupuu Helsingissä yli 150 vuotta, ja nykyään vaahtera taimettu erittäin tehokkaasti lähes kaikenlaisissa metsiköissä pääkaupunkiseudulla. Vaahteraa on myös Helsingin nimikkopuuna tietoisesti suosittu kaupunkimetsien hoidossa. Tämän takia asetuksen runkolukukriteeri (20 kpl yli 7 cm:n paksuista runkoa hehtaarilla) kuvaa erittäin huonosti ns. alkuperäisten vaahteravaltaisten lehtojen tai kangasmetsien sijainteja kaupunkiseuduilla. Vaahteravaltaisten metsiköiden kategorinen rajaaminen runkolukukriteerin perusteella luonnonsuojelulain 64 §:n mukaisesti suojelluiksi luontotyypeiksi ei ole kaupunkiseuduilla tarkoituksenmukaista saati taloudellisesti järkevää ottaen huomioon luonnonsuojelulain 111 §:n 1 kohdan mukaisen valtion korvausvelvollisuuden.

Sekundäärisesti syntyneet vaahterikot sijaitsevat kaupunkiseudulla usein paikoissa, jotka rajautuvat liikenneväyliin ja joihin kohdistuu kasvavia maankäyttöpaineita. Kuitenkin usein pienetkin metsiköt ovat myös asukkaiden lähivirkistyskohteita ja lähialueiden asukkaille näin ollen tärkeitä. Erityisesti pääkaupunkiseudulla tilanne on omiaan aiheuttamaan intressiristiriitoja tehostuvaa maankäyttöä ja kaupunkiviheralueiden säilyttämistä vaativien näkökulmien välille. Asetusluonnoksen määritelmä johtanee etenkin pääkaupunkiseudulla tulevaisuudessa yhä useammin vaatimuksiin rajata kiistanalaisia vaahteravaltaisia metsiköitä suojeltuina luontotyyppinä sekä toisaalta luonnonsuojelulain 126 §:n mukaisesti vireillepanoihin ja niihin liittyviin hallinto-oikeuskäsittelyihin. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että luontotyyppin määritelmästä tulee käydä yksiselitteisesti ilmi, sisältyvätkö ihmistoiminnan vaikutuksesta syntyneet sekundääriset vaahteravaltaiset metsiköt jalopuumetsiköiden määritelmään ja onko niitä tarkoitus rajata luonnonsuojelulain 64 §:n nojalla.

Lisäksi määritelmästä tulisi käydä ilmi, mitä muita kriteereitä tulisi ottaa huomioon arvioitaessa, onko jokin yksittäinen jalopuustoinen metsikkö suojellun luontotyypin säilymiselle tärkeä.

11 §: Toistuvasti samaa pesää käyttävät eläinlajit

Toistuvasti samaa pesää käyttävien eläinlajien luetteloon on tarpeen lisätä seuraavat lajit: haarahaukka, hiirihaukka, jalohaikara ja mehiläishaukka. Haarahaukka, hiirihaukka ja mehiläishaukka ovat uhanalaisia petolintuja, joiden pesimäekologia pesän käytön näkökulmasta on rinnasteinen luettelossa jo mainittujen kilju-, maa- ja merikotkan sekä piekanan kanssa. Kyseiset lajit palaavat ensisijaisesti samalle pesälle vuosittain ja siten niiden voidaan katsoa käyttävän samaa pesää toistuvasti. Niillä on reviirillään myös vaihtopesiä, joissa ne voivat pesiä toisinaan, kuten kaikilla muillakin suurikokoisilla petolinnuilla. Kyseiset lajit eivät tässä suhteessa poikkea asetusluonnoksessa jo mainituista suurikokoisista petolintulajeista. Vaikka ne saattavat käyttää joinakin vuosina vaihtopesiä, pesän säilyminen on tärkeää niiden elinkierron kannalta. Haarahaukka on äärimmäisen uhanalainen, hiirihaukka vaarantunut ja mehiläishaukka erittäin uhanalainen. Jalohaikara puolestaan on tulokaslaji, joka on pesinyt Suomessa viime vuosina: vuonna 2022 laji pesi jo usean parin voimin ja sen ennustetaan runsastuvan vuosi vuodelta. Jalohaikaran pesimäekologia on samanlainen kuin harmaahaikaralla, eli pesäpaikka ja itse pesä ovat sen elinkierron kannalta tärkeitä.

Sen sijaan lajilistalta olisi selkeyden vuoksi syytä poistaa pikkukiljukotka ja uuttukyyhky. Pikkukiljukotka ei kuulu Suomen pesimälajistoon. Se ei ole koskaan pesinyt Suomessa. Uuttukyyhky on kolopesijä, joka ei itse kaiverra pesäkoloaan, vaan pesii tikkojen tekemissä koloissa ja ihmisen tekemissä pesäpöntöissä. Se ei rakenna kummoistakaan pesää kolon pohjalle. Nimenomaan pesäkolo on tärkeä uuttukyyhkyn elinkierron kannalta, joten käytännössä uuttukyyhkyn pesän suojelu tarkoittaisi sitä, että koko kolopuu olisi suojeltava.

13 §: Korvausten jaksottaminen

Lainkohdassa viitataan virheellisesti 54 §:ään, joka on korvauksia koskeva pykälä voimassa olevassa luonnonsuojelulaissa. Oikea lainkohta olisi 115 §.

Perustelumuition yksityiskohtaisten perusteluiden tekstissä käytetään asetuksen pykälistä systemaattisesti vääriä numeroita.

Laukka Tomi
Uudenmaan ELY